

ÉRTÉKÁLLÓ ARANYKORONA

~~680 Ft~~

Ingyenes példány

Országos Mezőgazdasági Szaklap

2023. október-november
XXIII. évfolyam 9. szám

Épületenergetikai kérdések a mezőgazdasági épületeknél

Korszerű tömegtakarmány-bázis a gazdaságos tejtermelés kulcsa

Környezettudatos szőlőtermesztés az ökológiai egyensúly fenntartásával

Magvető hava - Őszutó hava

Október 4. - Ferenc

Ezen a napon ültettek kotlót, és nyírfágot tettek a fészekbe, ez az idő volt a legalkalmasabb a vetésre, a szüret kezdetére.

Október 20. - Vendel

E napon nem fogták be a jószágot és vásárra sem hajtották. A pásztorok ünnepe, mulatozásuk napja volt.

Október 26. - Dömötör

Ezen a napon számoltatták el, vagy hosszabbították meg a juhászok szolgálatát. Juhásztort, juhászbált rendeztek, ez volt a bezáró mulatsága a juhásznéknak. A Dömötör-napi hideg szelet a kemény tél előjelének tartják.

November 11. - Márton

A tisztújítás, jobbgártartozás lerovásának napja. A gazdasági élet fontos őszi zárónapja volt. Behajtották a gulyát a legelőről. Ilyenkor vágják le a tömört libákat, úgy tartották: „Aki Márton napján libát nem eszik, egész éven át éhezik.” Az időjárásból következtettek a télre: „Ha Márton fehér lovon jön, enyhe tél, ha barnán, kemény tél várható.”

November 25. - Katalin

„Ha Katalin kopog, akkor karácsony locsog, viszont ha Katalin locsog akkor karácsony kopog”. Katalin az utolsó mulatós, bálos nap, mert ezt követi az advent kezdete.

Több öntözött terület, közös érdek

Az augusztus közepéig beérett gyümölcsök és zöldségek, valamint a kalászosok majdnem mind nagyobb termésátlagot értek el idén, mint tavaly. Az idei kalászos gabona-termés 8,4 millió tonna lett, aminek több mint kétharmada búza, bő egyegyede árpa.

Az őszi búza 1 millió hektár betakarított terület átlagában 5,7 millió tonnát termelt, termésátlaga bő harmadával, az őszi és a tavaszi árpa másfélszeresével nőtt tavalyhoz viszonyítva.

Reményteljesnek látják a szakemberek a betakarításra váró kukoricatermésünket is.

A kukorica és a napraforgó betakarításának szeptemberi startját követően a békési gazdák némileg csalódtak a terméseredmények láttán. A napraforgó termésátlaga alatta marad a 3 tonnának, ráadásul az olajtartalom sem a legjobb.

A kukorica aratás kezdeti 5,7 tonnás termésátlagának növekedésére viszont bizton számítanak a déli vármegyében, ahol főleg az augusztus végi nagy meleg rovására írják, hogy búcsút mondhatnak a rekord közeli eredményeknek.

Ám a nagyobb problémát az iszonyúan alacsony felvásárlási árak jelentik, amelyen a nehezen megoldható raktározási gondok sem segítenek, mert a tavalyihoz hasonló katasztrófa-mentes veszteséghez vezető, kényszerértékesítésbe hajszolják a magtárakban tavaly betárolt ukrán gabonával szembeülni kénytelen magyar termelőket.

Apropó. Megjelent a rendelet az ukrán import miatti károk kompenzálásáról, a támogatási kérelmet október 15-ig lehet benyújtani.

De maradvá az őszi betakarítású kultúráknál, a tisztántúli gazdák mennyiségben, és minőségben is jó termést takaríthatnak be kukoricából, napraforgóból és szójából. A tavalyi történelmi aszály és forróság után idén ugyanis kedvezőbb volt a három növénykultúra terméséhez az időjárás. A 30 éves átlagtól némileg több csapadék egyenletesebb eloszlásban érkezett – hangzott el a Debreceni Egyetem szeptem-

beri tanácskozásán. Biztató volt még a helyzet augusztus elején, amikor úgy nézett ki, hogy kukoricából és napraforgóból rekordtermés lesz, de az akkor jött hóhullám miatt ez meghiúsult. A termésátlag kukoricából országosan így is eléri a hét tonnát, napraforgóból pedig a hármat. Hátradőlni azonban nem volna szerencsés, hangsúlyozzák a szakemberek, mivel bőven van javítanivaló a három növény termesztési-technológiáján, hiszen a termelékenységünk ezekből mindössze egyharmada a nyugat-európai országokénak. Ahhoz pedig, hogy ebben változást érjünk el, hathatós segítséget kaphatnak a gazdák az agrárszakma magaslatait képviselő intézménytől.

Ezt már csak azért is érdemes igénybe venni, mert a keleti gabona és napraforgó dömping hozzájárul a világpiaci árak következő éveket is érintő csökkenéséhez. Ez pedig a magyar gazdákat alkalmazkodásra kényszeríti még hozzá a szója termesztésünkben is, amelynek hatékonyságát szintén javítanunk volna szükséges, hogy a szárguldo exportunk mellett a hazai biogazdáknak is jusson az általunk termesztett GMO-mentes takarmány magvakból. Jelentősen nőtt a szemes fehérjenövény-termesztés után járó támogatás keretösszege. A szója termesztésre különösen igaz, hogy az öntözésfejlesztés elengedhetetlen, amely egyik alapja a mezőgazdasági versenyképességünk növelésének. Jelenleg is több, az öntözés ösztönzését szolgáló pályázat áll a gazdálkodók rendelkezésére. Az első pályázati lehetőségek az idei év végén, illetve 2024-ben várhatóak, amelyeknek mindenki nyertese lehet. A jövőben is kiemelt marad a vízgazdálkodás és a hatékony öntözésfejlesztés támogatása. A gazdák ilyen irányú beruházásainak megvalósításához évek óta támogatás nyújt az Agrárminisztérium, emellett megmarad az öntözési közösségekben részt vevők kiemelt támogatása is.

G.B.

TARTALOM

A	Környezettudatos szőlőtermesztés az ökológiai...	4-5
E	Élelmiszerbiztonságot szolgáló módszerek...	6-7
A	A jó talajszerkezet és az őszi növénykondicionálás...	10-12
S	Szűkös idők hatékony megoldásai: csávázás...	11
A	A fejlett öntözési technikában rejlő lehetőségek a...	12-15
G	Gyümölcsültetvények szüret utáni zöldmetszése...	15-17
A	A gyepre alapozott állattenyésztés átgondolása a...	18-19
K	Korszerű tömegtakarmány-bázis a gazdaságos...	21-26
C	Cirok és fű egy lapon...	22-23
A	A takarmánykiosztás nem a gépnél kezdődik	25
A	A nagy dóziszú cink-oxid helyettesítésének...	26-30
S	SoundTalks® – Hallgathat rá!	28
K	Kerülje az antinutritív faktorokat!	30-33
A	A szemestermény-vetőmag feldolgozása, korszerű...	33-36
É	Épületenergetikai kérdések és összefüggések a...	37-41
M	Mit kell tudni az üveghagról?	40
A	Apróhirdetés	42

Élelmiszerbiztonságot szolgáló módszerek bemutatása a malom- és takarmányiparban

A vásárlók jogos igénye, hogy minden elérhető élelmiszer biztonságos legyen, tehát feleljen meg az érvényben lévő – a hatóságok által is ellenőrzött – előírásoknak, szabványoknak.

Jelen cikkünkben vázlatosan ismertetjük:

- a szemes gabona, mint alapanyag minőségi jegyeit akár malmi (lisztgyártás), akár takarmánygyártási céllal kerül felhasználásra;
- a malmi késztermékek (jellemzően lisztek) minőség-megállapítására szolgáló módszereket;
- végül áttekintjük a mikotoxin-meghatározás néhány módszerét (aktualitását a 2019/20 termőévek csapadékosága jelenti).

1. a.) Szemes gabona, mint alapanyag lisztgyártás céljára

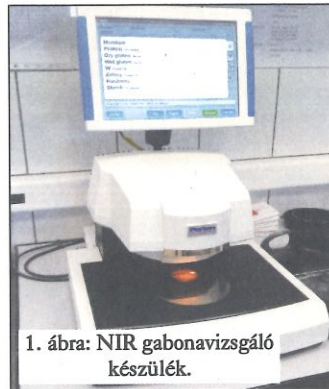
A minőség fogalma a gabona esetében is komplex, mivel magába foglalja:

- a gabona tisztaságát (az idegen anyag mennyiségének és fajtájának meghatározását),
- a gabonaszemek épségét (a törtszem tartalom meghatározását),
- a gabonaszemek beltartalmát jellemző értékeket (hektoliter-tömeg, nedvességtartalom, szemkeménység, fehérjetartalom, sikér mennyiség, sütőipari érték, esésszám, reológiai tulajdonságok: pl. alveográfus, extenzográfus paraméterek, stb.),
- az esetleges fertőzöttséget (mikrobás-, rovar-, stb.), illetve a mikotoxin szennyezettséget.

Ezen vizsgálatok elvégzésével lehet eldönteni, hogy a gabona alkalmas-e az adott felhasználási célra, megfelel-e az alapanyaggal szemben támasztott élelmiszerbiztonsági előírásoknak.

Mintavétel

A mintavétel módja nagyban

1. ábra: NIR gabonavizsgáló készülék.

befolyásolhatja a vizsgálati eredményt. A mintavételt úgy kell végezni, hogy a kapott minta reprezentálja a teljes tételt, azaz összetétele megegyezzen a tétel összetételével.

A gabona minősítésére annak célja szerint különböző módokon kerülhet sor.

A minősítés gyors, egyszerű módszerei

- Érzékszervi minősítés: szag, penészgombás-, rovarfertőzöttség megállapítása.
- Tisztaság vizsgálat: idegen anyagok, törött szemek, apró szemek, csírázott-, poloskaszúrt szemek arányának megállapítása 50 g minta rostálásával, válogatásával.
- Gyorsvizsgáló műszerek alkalmazása: előnyük, hogy nagyszámú mérés végezhető el rövid idő alatt és szinte azonnal szolgáltató eredményt. Működésük nem igényel különösebb szakmai előképzettséget.
- NIR, NIT mérőműszerek: A közeli infravörös fény visszaverődésének, illetve elnyelődésének mérésén alapulnak. A mért paraméterek leggyakrabban a nedvesség-, a fehérjetartalom, a ned-

ves sikér mennyiség, a szemkeménység, a szedimentációs in-

2. ábra: Tészta-reológiai vizsgáló műszer.

dex. A műszert előzetesen kalibrálni kell ugyanabból az évjáratból való, szabványos módszerekkel mért értékekkel rendelkező búzamentákkal (1. ábra).

Részletes, pontos eredményt adó laboratóriumi vizsgálatok

- Beltartalmi érték (nedvességtartalom, fehérjetartalom, zsírtartalom) meghatározása.
- Búza minőség vizsgálata: esésszám, sikér mennyiség és minőség, vízfelvevő képesség és sütőipari érték, statikus tészta-reológiai tulajdonságok – ellenállás, nyújthatóság, deformációs energia (2. ábra).
- Mikrobiológiai állapot vizsgálata (összcsíraszám, penészek, enterobaktérium, Salmonella).
- Mikotoxin szennyezettség megállapítása (DON, Zearalenon, HT2, T2, Fumonizin B1, B2, B3, Aflatoxin B1, B2, G1, G2, Ochratoxin A).
- Nehézfémek vizsgálata (arzen, higany, ólom, kadmium, réz).
- GMO.

1. b) Takarmányok szemes alapanyagai

- Tápérték vizsgálata: nedvességtartalom, fehérjetartalom, keményítőtartalom, nyers rost tartalom.
  - Mikrobiológiai állapot vizsgálata (Enterobaktérium, Salmonella).
  - Mikotoxinok (DON, Zearalenon, HT2, T2, Fumonizin B1, B2, B3, Aflatoxin B1, B2, G1, G2, Ochratoxin A).
- Élelmiszerbiztonsági szempontból külön figyelmet érdemel a búza fuzárium gombás fertőzöttsége, amely együtt jár a penészgombák által termelt mikotoxinok jelenlétével. A fuzárium gombákkal, ill. toxinjaikkal fertőzött szemek elkülönítése az egészségesektől teljes mérték-

ben nem oldható meg, a toxinok hőstabilitása pedig igen nagy-mérvű, így azok a feldolgozás folyamán sem bomlanak le. A takarmányozásban a mikotoxinok egészség károsító hatása már bizonyított, de a táplálkozási szokások megváltozása, a nagy héjanyag tartalmú termékek (teljes kiőrlésű gabonák, korpák, pelyhek, müzlik, stb.) fogyasztása miatt ez a probléma komoly gondot okozhat a humán táplálkozásban is.

2.) Lisztek, mint malmi késztermékek minőségjegyei

A késztermék lisztek minőségét az alábbi módszerekkel minősítik:

- Amilolites állapot vizsgálata: esésszám meghatározás (az a amiláz enzim aktivitás meghatározása a hő hatására elcsíráztatott liszt-víz szuszpenzió viszkozitásának mérésével), (3. ábra).
- Sikér mennyiségének és minőségének vizsgálata.
- Zeleny féle szedimentációs index meghatározása (a búzaliszt tejsavas oldattal képzett szuszpenziójában a szemcsék szedimentációjából adódó üledék térfogata).
- Tészta reológiai vizsgálatok:
  - dinamikus: valorigráfus, vagy farinográfus vizsgálat (dagasztás közben a tészta-konzisztencia változásának mérése),
  - statikus: alveográfus, extenzográfus vizsgálat (tészta nyújthatóság és ellenállás, a nyújthatóság és a deformációs munka meghatározása),
  - fermentációs: pl. rofermentométerrel (élesztős tészta gáztartó képességének és térfogat növekedésének vizsgálata).
- Komplex vizsgálatok. pl. próbapipó sütés.

A minősítés szabványos vizsgálati módszerekkel történik. Ezek megfelelő laboratóriumi hátterrel, speciális műszereket, kellő jártassággal rendelkező vizsgáló személyeket igényelnek, többségük időigényes is (pl. próbapipó sütés).

A minősítés lépései:

- A búzából liszt előállítására laboratóriumi őrleberendezés segítségével.
- A lisztvizsgálatok elvégzése speciális lisztvizsgáló berendezések, műszerek alkalmazásával (pl. esésszám vizsgáló, sikérmósa, valorigráf, farinográf, extenzográf, alveográf).

SÁRRÉTI AGRO LABOR KFT.

4183 Kaba, Meteorit u. 5.
www.salab.hu

Erdei Károlyné ügyvezető: +36 30 442 5609
Tóth György ügyvezető: +36 30 239 9286

SZOLGÁLTATÁSAINK:

TAKARMÁNYOZÁS:

- Tápanyag összetétel (Wendei analízis)
- Energiaszámítás
- Makro-, mikroelemek
- Közreműködés termékfejlesztésben
- Kísérletek (tárolás/fagyasztás)

MEZŐGAZDASÁG:

- Talajvizsgálatok (szűkített, bővített)
- Növények vizsgálata (szárazanyag, fehérje, cukor, rost, stb.)

.....és **EGYÉB vizsgálatok:**
előzetes megbeszélés és egyeztetés után.

3.) Mikotoxin meghatározási módszerek

A mikotoxintartalom korrekt meghatározása nehéz feladat, mert rendszerint nagyon kis mennyiségben, hasonló vegyületek együttes jelenlétében találhatóak, ráadásul általában nem egyenletes (gócos) eloszlást mutatnak. Ez utóbbi miatt kritikus mozzanat a mintavételezés helyes végrehajtása.

A mikotoxinok kivonásának leggyakoribb módja oldószerek (víz, metanol, acetone, kloroform, diklór-metán, acetonitril, etil-acetát, hexán) alkalmazásán alapul. A minta-előkészítés fő problémája a meghatározni kívánt komponens izolálásának, koncentrálásának és tisztításának megoldása oly módon, amely biztosítja, hogy az adott vegyület teljes mennyiségét meghatározhassuk.

A mennyiségi- és minőségi módszereken alapuló eljárások közül elsősorban a nagyhatékonyságú folyadék-kromatográfia (HPLC) említendő, mely a DON kimutatására leggyakrabban használatos módszer.

Előnye, hogy gyors, jó a felbontóképessége és nagyon érzékeny. Hátránya, hogy drága.

A hatékonyság fokozása érde-

kében minél gyorsabb analízis révén nyert információ szükséges, hiszen így még megfelelő élelmiszerbiztonsági intézkedéseket lehet hozni a további fertő-

3. ábra: Eszésszám vizsgáló készülék.

zés elkerülése és a szennyezett termék forgalomba hozatalának megakadályozására.

A gyorsmódszerek közül használatukat tekintve a legegyszerűbb technikák a tesztcsíkok (lateral flow device (LFD)). Alkalmazásuk nem igényel képzett személyzetet, rendkívül gyors, a termékek minőségének ellenőrzésére az átvétel helyén is alkalmazható (4. ábra).

ELISA (Enzyme Linked ImmunoSorbent Assay)

Manapság a legismertebb és

legerjedtebb gyors meghatározási módszer mikotoxinok kimutatására az enzimhez kapcsolt immunoszorbens vizsgálatok (ELISA), melyek olyan szilárd

4. ábra: Mikotoxin gyorsvizsgáló készülék.

fázison végbemenő színreakciók, ahol a reagensek műanyag felülethez vannak kötve, és a reakciót enzimmel kapcsolt antitest segítségével vizsgáljuk.

Kapillaris elektroforézis (CE)

Elve nem különbözik a szabad elektroforézisétől, azaz az elválasztás szabad közegben megy végbe, ugyanakkor a nagyságrendekkel leszűkített tér (kapillárisok), valamint a detektáló technikák (UV, fluoreszcencia) finomítása gyorsabb, érzékenyebb és

hatékonyabb technológiát eredményez. A módszer a dezoxynivalenol mellett használható aflatoxin, fumonizinek, ochratoxin A (OTA), valamint zearalenon kimutatására is.

Alkalmazásakor a mikotoxinok elszeparálódnak a kapillárisban, majd a kimutatandó komponensek fluoreszcencia vagy ultraibolya-abszorbancia révén detektálásra kerülnek. Előnye még, hogy szerves oldószert nem igényel, környezetbarát technológia.

4.) Összefoglalás

Fentieknek megfelelően nagy jelentőségű a feldolgozás-tárolás előtt alkalmazott mintavétel (részminták egyenmősítése), a szemes termény gyorsminősítése után a szakszerűen irányított tárolás kialakítása, malmi feldolgozás esetén a készírtetek alapos vizsgálata. Mindezen sokrétű, alapos szakismeretet igénylő, precízen, megbízható ismételtelhetőséggel elvégzett vizsgálatok sorozata szolgálja végülis az élelmiszerbiztonságot, a fogyasztók bizalmának megtartását!

Véha Antal, Bakos Tiborné,
 Trenyik Eszter, Szepesi-Bencsik
 Dóra, Szabó P. Balázs
 Szegedi Tudományegyetem Mérnöki
 Kar Élelmiszermérnöki Intézet

DEBRECENI EGYETEM
 MEZŐGAZDASÁG-, ÉLELMISZERTUDOMÁNYI
 ÉS KÖRNYEZETGAZDÁLKODÁSI KAR

AGRÁRMŰSZERKÖZPONT

JUBILEUMI KEDVEZMÉNYEK
 AGRÁRKAMARAI TAGOKNAK

A DE MÉK Agrárműszerközpont 25 éve folyamatosan akkreditált az ISO 17025 szabvány alapján. Jubileuma alkalmából az agrárkamari tagoknak 25-50% kedvezményes vizsgálatokat biztosít talaj, levél, trágya, takarmány és gabona vizsgálataiból.

Keresse kollégáinkat a következő telefonszámon: +36 52 508 498
 Címünk: 4032 Debrecen, Böszörményi út 138.
 A campuson belül a főépület mögött, a „Kazánház” mellett.
 Mintaátvétel: Hétfő-Csütörtök: 8-15.30 óráig. Péntek: 8-13.30 óráig.

DONAU LAB Budapest
 Member of LPPgroup

NIR készülékek a fő paraméterek gyors elemzésére

Laboratóriumi, üzemi vagy közvetlen on-line mérés
 Egyszerű kezelés, öntanuló szoftver
 Porok, szemes anyagok, folyadékok, paszták mérése
 On-line mérés csővezetékben, szállítószalagon vagy keverő berendezésben

Büchi NIR-Online®

BÜCHI
 SWITZERLAND

Büchi Proximate™

Donau Lab Kft.
 1116 Budapest, Fehérvári út 120.
 tel.: +36 1 319 1718 | www.donaulab.hu